

IMPRESSIONISME I EXPRESSIONISME

SEMPRE ha sigut la vida el resultat d'una lluita entre el món exterior i el nostre món intern. Lo mateix pot dir-se de l'art: en la seva història hi veiem alternar continuament els períodes en quel'esperit humà té major importància que la naturalesa, amb aquells en els que, la preponderància del món exterior, sembla batre completament a l'esperit de l'artista. La nostra generació ha vist com l'Art passava d'un a l'altre d'aqueixos períodes; i com que la lluita i la transformació ha tingut lloc fora d'Espanya, i els Pirineus són una barrera espiritualment tan forta, m'és possible suposar que, en el nostre poble, hi haurà lectors a qui pot interessar una vulgarització d'aquesta matèria.

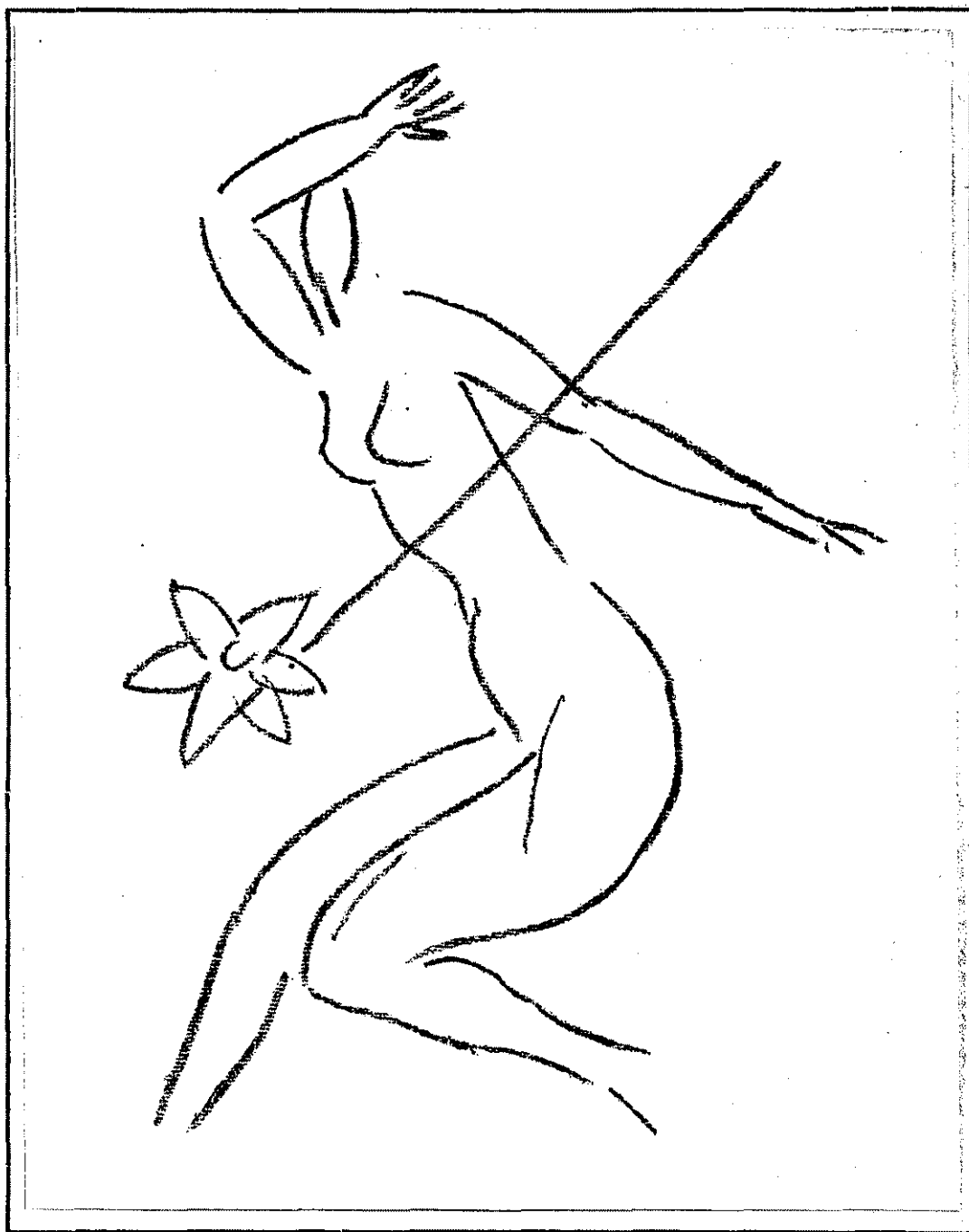
En els primers dibuixos d'un noi et hi veiem a l'home representat sempre de front; el cap és una rodona; els braços, dues ratlles ramificades al final en altres cinc, que són els dits; el còs una elipse més o menys regular i les cames dues línies. Aquesta traducció del món exterior és purament intel·lectual i mai un infant tractarà de reproduir-lo tal com el veuen els seus ulls materials, perquè al sentir-se artista, mira únicament amb els ulls de l'esperit. Reproduir el món exterior tal com el veuen els ulls espirituals, es fer *art expressionista*, i per tant, podem dir que en els nostres primers passos artístics som exclusivament expressionistes. Se dirà que l'infant dibuixa aixís perquè no'n sap d'altra manera i perquè encara no té consciència de l'art. Efectivament, la tècnica, és per a ell completament desconeguda i no pot tenir noció de lo que deu buscar en l'Art; però a mida que avança en la seva educació, els mestres van deixant en el seu esperit una infinitat de prejudicis, de manera que, quan arriba a dominar la tècnica, el seu gust artístic (l'art per a la majoria serà sempre una cosa de gust) no podríem ja definir d'on ve

ni lo que és. Qualsevol podrà fiar-se del gust si recorda que avui passen, com d'acord amb aquest, lesombres vivament colorejades que fa alguns anys s'haurien tingut per una extravagància detestable!... Què passaria si a un infant completament aïllat de les obres d'art creades fins avui, se li ensenyés a manejar el llapiç i el pinzell i se li digués que deu buscar únicament combinacions harmòniques de volums, ratlles, clar-obscurs i taques de color, que són l'essència més fonamental de totes les obres pictòriques? L'experiència és impossible de realitzar, però lògicament és necessari suposar que l'artista sols buscaria en la Naturalesa, que presenta un número il·limitat de combinacions, una inspiració, i que després el seu art seria eminentment un fruit dels seus ulls espirituals i de la seva fantasia, on difícilment hi reconeixeríem l'objecte que l'ha inspirat. La pregunta: això què vol ésser?, seria tan completament inútil com si volguéssim saber quin soroll natural vol representar un *rondó* de Beethoven.

L'expressionisme és, doncs, la primera la més justa interpretació de l'art. Expressionistes eren els egipcis, i en les figures per ells executades, quasi des del primer moment, amb una tècnica que cap més poble ha pogut igualar, hi veiem millor l'esperit just i fort d'aquella gran nació, que on les particularitats de son vestir o els caràcters etnogràfics dels seus subdits.

Els primitius grecs també executàren obres d'una tècnica acabada i perfectament expressionistes, però el seu amor per la Naturalesa, que per a ells era tan pròdiga, els portà a una nova fórmula artística. En les seves escultures la Naturalesa pren, poc a poc, una importància cada vegada més gran enfront de l'esperit. Els ulls materials s'obren cada vegada més, i l'artista procura dissimular, en lo possible, que la seva ànima i la seva intel·ligència tenen altres ulls immaterials. L'esperit transforma cada vegada menys les impressions del món exterior, fins que aquest esdevé d'una importància primordial en les obres artís-

ART EXPRESSIONISTA

LITOGRAFÍA PER EN ZABOTÍN

ques. Llavors neix l'*Impressionisme* i pot dir-se que, en la lluita del món extern amb l'esperit, queda aquell vencedor absolut.

Els gòtics, que en cap de llurs manifestacions artístiques semblen haver tingut mestre, tornen novament a l'expressionisme. L'espiritualitat de llurs catedrals sols pot comparar-se a la dels temples egipcis, tan diferents per les demés qualitats, com ho són el cel i la terra, on respectivament creien que devia desenrotllar-se l'eterna segona vida de llurs ànimes. El ritme i la gràcia de les escultures gregues se troben també en les verges, sants i àngels gòtics avalorats, demés, per una intensa espiritualitat. Les figures desproporcionades i turmentades tenen una expressió insuperable. En elles se veu bé que, per a els gòtics, el cós humà rès significa per si mateix, sinó que és el suport material d'una idea i que no representen el món exterior sinó el de la nostra ànima.

Fill de l'art grec, el renaixement italià torna a l'impressionisme. Unicament els escultors barrocs semblen recordar vagament l'expressionisme dels temps llunyans. En el segle XIX cristal·litza i's defineix la doctrina impressionista. Coneguda la fórmula: «Pintar la Naturalesa tal com és, independentment de l'home», l'impressionisme progressa tan ràpidament com permet la necessària transformació del gust del gran públic (D'aqueix públic que mira les obres artístiques d'una manera radicalment diferent a la dels artistes i, per tant, que no accepta lo nou fins que els seus ulls hi estan acostumats).

Millet busca els seus models entre els treballadors del camp. Courbet pinta ja a l'aire lliure per a transportar íntegres, damunt de la tela, totes les modulacions de la llum, però les figures i les taques de color estan encara fermament separades per les ratlles del dibuix, és a dir, no surten exclusivament de la llum sinó també de l'esperit de l'artista. Claudi Monet, amb el quadre titulat *Impressió del sol ixent*, donà a la seva escola de Batignolles el nom d'impressionista, que avui s'exten a l'art clàssic, perquè, en realitat, l'impressionisme modern és únicament una exaltació, de l'impressionisme dels grecs o del renaixement italià. L'origen d'aquesta exaltació potser deuria buscar-se en el pintor holandés Johnkind, però els que la compregueren i portaren a la pràctica, foren especialment Pissarro,

Sisley, Monet i el nostre gran Fortuny.

L'impressionisme procura reproduir la Naturalesa tal com ella és, i, com que els nostres ulls únicament son sensibles a les vibracions lluminoses, en el quadre d'un impressionista hi veiem tots els subjectes traduïts en vibracions colorejades. Ni dibuix, ni modelat, ni clar-obscur, interessien, perquè tot això es resol en vibracions colorejades i sols així deu ésser obtingut damunt de la tela. L'impressionista pinta el món en el mateix moment en que el descobreixen els ulls materials, tement que'l seu esperit pugui modificar la primera impressió rebuda.

En les últimes exaltacions impressionistes, l'artista desapareix completament anulat per la Naturalesa. Schiller va preguntar un dia: Pot l'home, per cap motiu, pendre la decissió d'oblidar-se a si mateix? Si un artista pensa en la única contestació possible a n'aquesta pregunta, fatalment se sentirà inclinat a retornar vers les normes expressionistes. L'última paraula de l'impressionisme deu portar, necessàriament, al món, un nou expressionisme, perquè l'home, després d'oblidar-se per un moment, té de volguer, amb dalit, retrobar-se a si mateix. Els més grans pintors del nostre temps, en Cézanne i en Hodler, impressionistes en alguns detalls, són ja, abans que rès, expressionistes. Però aqueixos artistes no poden ésser apreciats en tota llur grandesa, sense haver comprès els dos extrems i, per tant, és necessari que després d'una exaltació immoderada del impressionisme, vingui una reacció igualment violenta vers l'expressionisme, *Oportet hæresses esse*, va dir Sant Pau. Convé, doncs, que artistes exaltats fassin compendre, als eterns conservadors de lo d'avui, que obra d'art és també obra d'esperit, perquè en els nostres ulls, segons Gøthe, s'hi reflexa per fora el món i per dintre l'esperit. Aquesta revolució pot considerarse iniciada per en Cézanne, però ha sigut portada al grau màxim d'exaltació per artistes menys meridionals, russos, polacs i alemanys. Falta ara que els nostres pintors, que dintre de l'impressionisme ja han fet tot lo humanament possible per a assolir l'equilibri i ponderació que tan estimem els llatins, vulguin introduir en llurs treballs les ensenyances i les excel·lències que ens prediquen els eternament inquietos i fecondament revolucionaris d'altres cels i altres climes, menys propicis, a la vida tranquil·la i lluminosa.

ANTONI RIUS.